

1 Proč je třeba nemocniční stravu zlepšit?

Výživa zásadně spolurozhoduje o fyzickém a psychickém zdraví člověka, je základem prevence a důležitou součástí terapie. Aktuální problémy nabídky mnoha zdravotnických zařízení celkem přesně ilustruje tento vozík s koblihami.

Obr.1 Onkologické oddělení dětské kliniky

Na fotografii je snídaně pro děti na onkologickém oddělení fakultní nemocnice. Nejedná se o plnohodnotný pokrm, ale o sladkost na bázi bílé mouky, tuku a cukru s nedostatkem bílkovin, vlákniny a potřebných mikronutrientů. Pro pacienty to není výživa podporující zdraví, je to ztracená šance podpořit stravou léčbu a povědomí o potřebě zdravě se stravovat. Pro toto konkrétní zdravotnické zařízení je výrazem rezignace na kvalitní nutriční péči. Problém je, že se nejedná o výjimku ani o historii. Obdobná výživově nepřínosná jídla se v ČR nabízejí i v mnoha dalších nemocnicích a praxe pokračuje do dnešního dne, jak dokládá aktuální fotografie z jiné nemocnice.

Obr.2 Dětská klinika další nemocnice, únor 2023

Podle dostupných údajů je až 30 % pacientů v našich nemocnicích podvyživených, u dalších 10 až 15 % se malnutrice pobytem v nemocnici zhoršuje (1). Malnutrice ohrožuje také hospitalizované obézní pacienty, u kterých dochází v kritickém stavu ke snížení využitelnosti tukových zásob a zvýšenému odbourávání svalové bílkoviny. Je však kontraproduktivní řešit či předcházet malnutrici stravou typu koblihy. Nemocniční strava by měla být chuťově i vzhledově atraktivní a současně výživově hodnotná.

Na léčebnou stravu je přitom v českém zdravotnictví kladen velký důraz. Dietní systém má zpravidla v jednotlivých nemocnicích na starosti nutriční tým, jehož součástí je lékař nutričník, nutriční terapeuti, specializované sestry i zástupci stravovacího provozu. Je proto smutné, pokud jsou výsledkem odborné práce nutričního týmu jídla obsahující rohlíky s margarínem a taveným sýrem.

Hlavním kritériem současné podoby nemocniční stravy je předepsaný energetický obsah a makro nutriční složení jednotlivých diet (zastoupení sacharidů, tuků a bílkovin). Na kvalitu použitých potravin a surovin je však kladen malý (nebo žádný) důraz, k čemuž v řadě zařízení přispívá i nízký finanční limit stravovací jednotky. Nízkou prioritu má také chuťová a vzhledová atraktivita jídel, která je přitom zásadní pro spokojenost pacienta. Pacient je navíc ve stávajícím systému pouze pasivním příjemcem určené diety. Až na výjimky, jako je výběrová dieta v některých zařízeních, nemá pacient možnost spolurozhodovat o výběru stravy. Ve většině nemocnic se pacientům nenabízí žádná možnost výběru jídel. Děje se tak i v případě pacientů, kteří nemají žádná dietní omezení. Výsledkem je nespokojenost pacientů, plýtvání jídlem, malnutrice nebo dojídaní se v nemocničních bufetech či jídlem z domova.

V rámci zhodnocení situace v českých nemocnicích jsme vytvořili dotazník, jehož cílem bylo zmapování pohledu nemocnic na samotné stravování. Dotazník vyplnilo celkem 37 nemocnic, polovinu z nich tvořily nemocnice přímo řízené Ministerstvem zdravotnictví, druhou polovinu krajské a městské nemocnice. Pozitivním výsledkem je, že většina nemocnic udávala dodržování trendů moderní výživy – jako třeba dostatek zeleniny a pravidelné sledování spokojenosti se stravou. Je však třeba dodat, že toto nekoresponduje se stížnostmi a fotomonitoringem ze strany pacientů, ani namátkovými sondami do stravovacích provozů.

Překvapivé je široké rozmezí stravovací jednotky. Průměrné náklady na celodenní stravovací jednotku (snídaně, oběd, večeře a dopolední a odpolední svačiny) činí 92 Kč, rozmezí bylo od 65 do 150 Kč. Dvě třetiny oslovených českých nemocnic mají stanovenou cenovou kalkulaci na celodenní stravu do 100 Kč na pacienta a den. Pětina ze všech oslovených nemocnic měla náklady pod 80 Kč. Na opačném konci spektra jen jedna nemocnice kalkuluje celodenní stravu nad 150 Kč a pouze 10 % nemocnic má náklady na celodenní jednotku nad 120 Kč.

Detailní výsledky tohoto průzkumu, včetně jejich grafického zpracování, jsou v příloze dokumentu ([Příloha č. 5](#)).